

3. Жушман В. П. Міжнародне приватне право: [Підручник] / В. П. Жушман, І. А. Шуміло. – Х.: Право, 2015. – 319 с.

4. Міжнародне приватне право: навчальн. посібник // За заг. ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана // Київ. – Юрінком Інтер, 2007.

Науковий керівник: Шуміло І. А., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

С. С. Дутко¹

ГЕНЕЗИС ВЗАЄМВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Після проголошення Україною незалежності 24 серпня 1991 року тим самим набуваючи прав повноцінного суб'єкта, який може здійснювати міжнародно-правову діяльність щодо співробітництва з іншими державами, наша держава повинна була вибрати вектор спрямування для подальшого свого існування та розвитку. Враховуючи основні принципи та тенденції, які були обрані нашою керуючою елітою, а саме демократизм у всіх сферах існуючих взаємовідносин у суспільстві: соціальній, політичній, культурній, економічній, релігійній і т.д., парламентаризму, поділу влади, а загалом в основу було покладено поняття правової держави. В пошуках власного місця в європейських інтеграційних процесах Україна розуміє, що найбільш доцільним для неї є набуття членства в Європейському Союзі, тому проводить низку послідовних дій щодо співпраці цих двох суб'єктів [5]. Європейський вибір, який був обраний у здійсненні зовнішньої політики відкриває нові перспективи для співробітництва України з розвиненими країнами континенту, економічного розвитку, соціального прогресу, зміцнення позицій держави на міжнародній арені, також зближення та налагодження політичного діалогу між ними.

Розглянемо, як розвивалися відносини між ЄС та Україною з моменту проголошення незалежності. Діалог між Україною та Європейським Союзом починається у грудні 1991 року, тоді Міністр закордонних справ Нідерландів, країни, що головує в ЄС, у своєму листі від імені Співтовариств офіційно визнав незалежність України. На наступні роки правовою основою від-

¹ Студентка 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

носин між Україною та ЄС стала Угода про партнерство та співробітництво (далі – УПС), що була підписана 16 червня 1994 р. (набула чинності 1 березня 1998 р.), яка започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань. В рамках Угоди визначено 7 пріоритетів співпраці між Україною та ЄС: енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу [1, ст.7].

На основі УПС розвивається політичний діалог Україна-ЄС у формах щорічних зустрічей на найвищому рівні: Саміт Україна-ЄС (за участю Президента України, Президента Європейської Ради та Президента Європейської Комісії); засідань Ради з питань співробітництва (за участю Прем'єр-міністра України, Високого Представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики, міністра закордонних справ головуючої в ЄС країни); Комітету та галузевих підкомітетів з питань співробітництва Україна-ЄС; Комітету парламентського співробітництва; зустрічей політичного діалогу на рівні міністрів закордонних справ; засідань в рамках секторальних діалогів; регулярних консультацій на рівні робочих груп. Щороку здійснюється обмін візитами на високому та найвищому рівнях.

Україна в майбутньому вбачала перед собою наступні перспективи при можливості вступу до Європейського Союзу. У сфері економіки основний акцент ставився на підтримання макроекономічної стабільності, зростання коефіцієнту продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації, забезпечувати вільний доступ до інформації, капіталів, підвищенню кваліфікації робочої сили за умов її вільного руху в межах єдиного ринку, створенню більш сприятливого інвестиційного середовища. В подальшому стати конкурентно спроможним суб'єктом європейського ринку для реалізації своєї продукції та залучення інвестицій, відповідно в свою чергу автоматично відбувся б вихід з товарів ринку СНД. Політична та соціальна сфера взаємовідносин повинні були встановити високі стандарти щодо організації органів державної влади, систематизації та створення ефективного законодавства для нівелювання конфліктів які виникають у суспільстві. Суттєві зміни мали б проявитись в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, гарантії соціального забезпечення, належних умов життя громадян, охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів.

Свого роду відповіддю з боку ЄС стала Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України, де були викладені наміри, спрямовані на більш поглиблену співпрацю між ЄС та Україною, яка була затверджена 11 грудня 1999 року під час саміту Європейської Ради у Гельсінкі [2, р. 8, 9]. Однак у цьому документі не містилось ніяких чітких позицій щодо зближення України та Європейського Союзу, тут простежується наступна тенденція коли одна сторона повинна виконувати певний об'єм покладених на них обов'язків, а інша не зобов'язана в ніяких зустрічних діях.

Початок XXI століття розчарував нас за рахунок слабких євроінтеграційних процесів України, який був спровокований політикою непослідовності та неузгодженості у проведенні своїх реформ. Проблема нашої держава вбачалась в тому, що стати повноцінним членом Європейського Союзу ми реалізовували лише на папері, а ніяких конкретних, дієвих і активних позицій не застосовувалось. Відсутність процесу імплементації у органах виконавчої влади, слабка фінансова та функціональна пріоритетність у політиці уряду негативну плинули на Програму інтеграції України до ЄС в цілому.

Економічне зростання України після 2000 років покращило взаємовідносини з Європейським Союзом. Україною було зменшено показники інфляції в двічі, відбувся зріст ВВП, значні реформування пройшли і в політичній сфері після парламентських виборів, змін в організації зазнало і саме міністерство економіки котре отримало свій вектор розвитку на Європу.

З метою надання двостороннім відносинам нового імпульсу і для врятування нових умов співробітництва, зокрема в контексті розширення ЄС 2004 року, сторони розробили та 21 лютого 2005 року під час засідання Ради з питань співробітництва схвалили План дій Україна-ЄС – двосторонній політичний документ, який дав змогу суттєво розширити двостороннє співробітництво України до ЄС без внесення змін до чинної договірно-правової бази. За своїм змістом План дій містив перелік конкретизованих зобов'язань України у сфері зміцнення демократичних інституцій, боротьби з корупцією, структурних економічних реформ та заходів по розвитку співпраці з ЄС в секторальних сферах [3, ст.2].

Серед ключових здобутків у розвитку відносин протягом терміну Плану дій: надання Україні статусу країни з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС, надання Україні права приєднуватися до зовнішньополітичних заяв і позицій ЄС, укладення Угоди про спрощення оформлення віз та Угоди про реадмісію осіб, поширення на Україну фінансування Європейського інвестиційного банку (Рамкова угода між Україною

та Європейським інвестиційним банком), поглиблення секторальної співпраці, започаткування переговорів щодо укладення нового базового договору на заміну УПС.

Цікавим стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння щодо співробітництва у сфері енергетики 1 грудня 2005 року. Меморандум охоплює такі сфери як «ядерна безпека, інтеграція ринків електроенергії та газу, підвищення безпеки енергопостачання та транзиту вуглеводнів, структурна реформа, підвищення стандартів з техніки безпеки та охорони довкілля у вугільній галузі, енергоефективність» [4, ст.28]. В цьому документі було наголошено, що саме енергетична галузь є ключовою для ведення двосторонніх зв'язків, де Україна з своїм ресурсним та транзитним потенціалом, створює функціонування енергетичного ринку Європейського Союзу.

З огляду на завершення у березні 2008 року 10 – річного терміну дії УПС, 5 березня 2007 року Україна та ЄС розпочали переговорний процес щодо укладення нової угоди між Україною та ЄС. На період до укладення нової угоди чинність УПС щороку автоматично продовжується за взаємною згодою сторін. Після завершення вступу України до Світової організації торгівлі 18 лютого 2008 року були започатковані переговори в частині створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що відкриває шлях до лібералізації руху товарів, капіталів та послуг та широкую гармонізацію нетарифних інструментів економічного регулювання. 9 вересня 2008 року на Паризькому саміті Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди в форматі Угоди про асоціацію, яка будуватиметься на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. У ході 15 – го Саміту Україна – ЄС в Києві 19 грудня 2011 сторони оголосили про завершення переговорів по майбутній Угоді про асоціацію, а 30 березня 2012 текст майбутньої Угоди було парафровано главами переговорних команд України та ЄС.

Ключовим і переломним, як на мене взаємовідносин України і ЄС став 2013 рік, коли на саміті у Вільнюсі очікувалось підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Однак 21 березня під впливом тодішнього президента на Кабінет Міністрів України було прийнято рішення призупинити процес підготовки до підписання угоди з Євросоюзом, яке в подальшому породило масові акції протесту з боку громадян, а особливо серед студентів. Тоді після зміни політичної еліти у формальному складі у 2014 році остаточно Україна затвердила свій зовнішньо політичний курс на євроінтеграцію, це підтвердили підписанням 27 червня 2014 року економічної Угоди про Асоціацію в ЄС, де президент Єврокомісії Жозе-Мануел Баррозу заявив, що

це є початком вступу України до Європейського союзу, як повноцінного суб'єкта.

Отже підсумовуючи вище зазначене, можна зробити наступні висновки, а саме період вступу України в Європейський Союз є досить довготривалим і як на мене не вдалась виправданим. Якщо проаналізувати генезис, то б хотіла виокремити наступні етапи: перший – це період зародження взаємовідносин, який тривав до початку ХХІ ст.; другий – це період початку розвитку, де значно проявилась енергетична і аграрна галузі тут Україна стає по суті ресурсним придатком до ЄС; третій – це період інтенсивних змін. Як на мене, такі відносини, які існують сьогодні є не зовсім вигідними для України, бо Європейський Союз не покладає на себе жодних обов'язків щодо отримання нами членства. Відповідно за таких умов ми самі себе прирікаємо на те, що не маємо жодних гарантій в своїх діях, яких від нас вимагає асоціація, тобто порушеного права яке б можна було захистити просто не існує. Для того щоб Україна перейшла з першого етапу вступу до ЄС до заключного, тобто п'ятого необхідно укласти чіткий двосторонній договір, де вони зможуть вчиняти двосторонні взаємовигідні дії для досягнення спільної мети – отримання статусу повноцінного суб'єкта асоціації. При негативній відмові Європейського Союзу Україні необхідно розробити і реалізувати свій власний курс розвитку, де буде вчиняти дії котрі вигідні виключно їй, а не іншим сторонам.

Література

1. Бредіхин А. В. Україна та Європейський Союз: ретроспектива розвитку відносин // Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. – № 2. – Ст. 7–12.
2. Presidency Conclusions / Helsinki European Council (10–11 December 1999) // Bulletin of the European Union. – 1999. – № 12. – Р. 6–28.
3. Україна та ЄС. – Інформація з сайту МЗС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurfak.univer.kharkov.ua/docs/ugoda.pdf>
4. Асланова С. К. Генезис українсько – європейського енергетичного співробітництва в контексті національних інтересів // Вісник соціально – економічних досліджень. – 2015. – Вип. 2 (57). – С. 26–34.
5. Яковюк І. В. Європейський Союз і Україна: еволюція взаємовідносин // Вісн. Акад. правових наук України. – 2009. – № 3. – С. 14–28.

Науковий керівник: Яковюк І. В., д.ю.н., професор, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.